



Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Grekland 2005

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

I Grekland är respekten för de mänskliga rättigheterna (MR) överlag god. Positiva förändringar sedan föregående rapport är att parlamentet under året antagit en lag om likabehandling på arbetsmarknaden och inom sociala försäkringssystem oberoende av ras, kön, religion, nationalitet eller funktionshinder. Vidare har parlamentet antagit en ny invandringslag som syftar till att bland annat förenkla processen för utfärdande av uppehålls- och arbetstillstånd. Därtill har en tredje registrerings- och legaliseringsprocess för olagliga invandrare inletts. Lagstiftningen från 2002 mot olaglig människohandel har börjat ge effekt genom ökat skydd för och behandling av offer för människohandel. Satsningar på att förbättra romernas situation har fortsatt. Likaså har fortsatta steg tagits för att anpassa samhället till funktionshindrade. Regeringen har även aviserat en upprustning av landets fängelser.

Trots framsteg inom området mänskliga rättigheter under året så kvarstår vissa problem. Dessa rör överfulla fängelser med dåliga levnadsbetingelser, viss diskriminering av minoriteter, vissa legala och administrativa hinder rörande utövande av minoritetsreligioner, människohandel med kvinnor och barn för prostitution och tvångsarbete, en restriktiv syn på asylrätten och dåliga levnadsvillkor vid mottagningscentra för asylsökande, visst övervåld från polisens sida vid vissa ärenden, trögt rättssystem, samt otillräcklig lagstiftning avseende alternativ militärtjänst. Organisationer för mänskliga rättigheter har påtalat behovet av ny lagstiftning, fler mottagningscentra för asylsökande och att polisen bör ge ett bättre skydd till olagliga invandrare och asylsökande flyktingar.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter

Samtliga centrala konventioner på området mänskliga rättigheter har ratificerats av Grekland.

Grekland ligger dock efter med rapporteringen till FN:s olika konventionskommittéer. Samarbete med FN:s specialrapportörer förekommer. Grekland ratificerade i maj 2002 den Internationella brottmålsdomstolens stadga (ICC).

3. Respekten för rätten till liv och kroppslig integritet, förbud mot tortyr

Politiska mord, försvinnanden och av statsmakten sanktionerad tortyr förekommer inte i Grekland.

Kritik har riktats mot levnadsförhållanden i fängelser och häkten, främst orsakade av kraftigt överintag. Interner har vid flera tillfällen protesterat mot levnadsförhållanden. Antalet fångar har de sista 10 åren nästan fördubblats. Enligt justitiedepartementet uppgår antalet fångar under 2005 till cirka 9 500, att jämföras med en kapacitet på ungefär 5 000 platser.

Justitieministern meddelade 2004 att regeringen ämnar upprusta fängelserna. Dels skall nya fängelser byggas; ett skall stå klart mot slutet av 2005 och två nya skall uppföras under 2006. Dels skall fängelseutrymmet rationaliseras och fångarna separeras i enlighet med straffets längd, typ av brott, ålder och kön. Målet är att bland annat skapa "kontrollerad frihet för social återintegrering", erkänna internernas författningssenliga rättigheter, säkerställa att alla interner har möjlighet till arbete, fullständigt reformera fängelseanställdas roll, länka arbetsgivare med program för att rehabilitera frigivna interner samt upplysa allmänheten.

Grekland planerar även att, i enlighet med bilaterala avtal, överföra intagna albaner till deras hemland. Justitieministern sade i parlamentet våren 2005 att 42 procent av fångarna är utlänningar och av dessa är över hälften albaner.

4. Dödsstraff

Dödsstraff är enligt den grekiska författningen förbjudet. Grekland ratificerade i september 1988 Europakonventionens tilläggsprotokoll avseende dödsstraff.

5. Rättssäkerhet

Militära eller extraordinära domstolar existerar inte i Grekland. Män och kvinnor har lika rättigheter till det juridiska systemet som är självständigt och överlag väl fungerande. Företrädare för justitieministeriet medger dock att ett stort problem är trögheten i det grekiska rättsystemet samt domarnas yrkesmoral. Under det senaste året har ett antal uppmärksammade fall av korruption inom domarkåren uppdragats. Regeringen har på området deklarerat nolltolerans.

Straffmyndighetsåldern i Grekland är 17 år. I de fall brottsförövarna är under 17 år, hamnar de antingen på uppfostringsanstalt eller under speciell övervakning. Den maximala häktningstiden för grövre brott är 18 månader och för mindre lagöverträdelser i praktiken nio månader.

En ombudsmannafunktion inrättades i september 1998. Ombudsmannen mottog 2004 drygt 10 000 klagomål varav drygt 20 procent rörde mänskliga rättigheter. En betydande del av ärendena avsåg problem som personer av utländskt ursprung har gentemot myndigheter, främst gällande regler och procedurer för asyl, uppehållstillstånd, arbetstillstånd, medborgarskap och utbildning av invandrare.

Sedan 1985 har grekiska medborgare även kunnat överklaga till Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Överklagande som gjorts kan delas in i följande fyra kategorier: finansiella frågor, politiska ärenden, harmonisering mellan grekisk och europeisk lagstiftning samt brister inom den grekiska statsförvaltningen.

6. Personlig frihet

Av statsmakten sanktionerade godtyckliga frihetsberövanden förekommer inte i Grekland.

7. Straffrihet

Straffrihet förekommer som regel inte i Grekland. Det är dock sällsynt att poliser ställs inför rätta eller döms för missgrepp och övervåld i tjänsten. Det är även sällsynt att parlamentarikers immunitet hävs.

8. Yttrande- och mediafrihet

Den grekiska författningen garanterar press- och mediafrihet. Det finns runt 20 rikstäckande dagstidningar, över 20 privata radiostationer samt ca 30 TV-stationer. Kritik mot regeringen och statliga inrättningar framförs frispråkigt i media. Den första multikulturella radiostationen som vänder sig till den växande invandrabefolkningen har börjat sända under året. Kanalen sänder på 11 främmande språk.

I Grekland råder religionsfrihet. Dock är omvändelseverksamhet förbjuden. Uppemot 97 procent av den grekiska befolkningen tillhör den grekisk-ortodoxa kyrkan. I författningen har ortodoxa kyrkan "status of prevailing religion". Kyrkan har stort politiskt, ekonomiskt och socialt inflytande. Regeringen ger visst statsunderstöd till den ortodoxa kyrkan. Företrädare för den ortodoxa kyrkan har sagt att man vägrar föra dialog med religiösa grupper som ses som skadliga för grekisk-ortodoxa troende. FN:s MR-kommitté har påtalat att viss diskriminering mot medlemmar av minoritetsreligioner förekommer, särskilt inom utbildningsväsendet. Elever i grundskolan är

skyldiga att delta i ortodox religionsundervisning. Elever med annan religion kan slippa denna undervisning endast efter att de deklarerat sin religion. Krav på en sådan deklaration bör inte få förekomma menar MR-kommittén. En alltmer intensiv diskussion förs om skiljandet av den grekisk-ortodoxa kyrkan från staten.

Judendomen, islam och den ortodoxa kyrkan är erkända som legala enheter under civilrätt, medan övriga religiösa samfund anses vara legala enheter under privat rätt. Det sistnämnda innebär att övriga religiösa samfund har svårare att till exempel äga mark och få tillstånd till uppförande av religiösa centra. Rapporter förekommer från icke-ortodoxa samfund om svårigheter i kontakter med myndigheterna i en rad administrativa frågor.

9. De politiska institutionerna

I Grekland råder politisk pluralism och flerpartisystem. Center-högerpartiet *Nea Dimokratia* återtog regeringsmakten efter 11 år i opposition efter vinst över socialistpartiet *PASOK* i de allmänna valen i mars 2004. De politiska institutionerna i Grekland är väl fungerande. Fria och rättvisa val hålls. Offentliga förvaltningar kritiserar dock fortfarande för överbyråkratisering. Korruption förekommer enligt ombudsmannen företrädesvis i situationer där allmänheten köar till offentliga tjänster.

Röstning vid allmänna val är obligatoriskt. Dock kan medborgare i många fall erhålla undantag från detta krav. I praktiken utdöms heller inte böter för dem som röstskolkar. Däremot kan grekiska medborgare som lever utanför Grekland inte rösta, om de inte fysiskt reser till Grekland vid valtillfället. Myndigheterna utvärderar frågan om att ge utlandsgreker möjlighet att rösta från utlandet. Grekiska diasporaorganisationer utövar kraftfull lobbying i denna riktning. Vid det senaste parlamentsvalet i mars 2004 var röstdeltagandet 75 procent.

Lika valbarhet råder för kvinnor och män men få poster i regeringen och parlamentet innehas av kvinnor. För närvarande finns det endast en kvinnlig minister av 20 och en kvinnlig statssekreterare av 28 i regeringen. Av totalt 300 parlamentsledamöter i parlamentet är 39 kvinnor (13 procent). Parlamentets talman är sedan mars 2004 Anna Psarouda-Benaki. Två parlamentsledamöter är etniska muslimer. En ny lag från 2001 kräver att minst en tredjedel av varje kön skall vara representerad på kandidatlistorna vid kommunalvalet. Denna lag tillämpades för första gången vid kommunalvalet i oktober 2002.

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Enligt den grekiska författningen har alla medborgare rätt att ansluta sig till föreningar och fackförbund. Ungefär 26 procent av alla löntagare är anslutna till ett fackförbund. Fackförbunden har olika politiska fraktioner, men verkar

utan större inskränkningar från politiska partier eller regeringen. Strejker är tillåtna och utgör ett mycket vanligt förekommande påtryckningsmedel. Flertalet strejker är korta men ofta återkommande. Demonstrationsrätten är omhuldad i Grekland.

Kollektiva löneförhandlingar mellan arbetsmarknadens parter äger rum och deras beslut ratificeras av arbetsministeriet. Minimilönen ligger kring 500 euro per månad. Den längsta lagliga arbetstiden per vecka är 40 timmar i privata sektorn och 37,5 timmar i den offentliga sektorn. Många greker har dock fler än en anställning. Enligt EU-statistik har Grekland EU:s genomsnittligt längsta arbetsvecka, 44.4 timmar för år 2003, och bland de lägsta genomsnittslönerna

En nyligen publicerad studie gjord av Greklands Nationalbank, visar att den grekiska arbetsmarknaden är långtifrån jämställd mellan könen. Kvinnors lön uppgår i genomsnitt till endast 75 procent av männens lön. Endast 42.2 procent av landets kvinnor har arbeten, jämfört med ca 65 procent av männen (Lissabonagendans mål är 60 procent år 2010). Detta är den högsta diskrepansen mellan män och kvinnor inom EU-15. Den registrerade arbetslösheten låg på knappt 10 procent 2005. Arbetslösheten bland män var ca 6,6 procent, medan kvinnornas arbetslöshetssiffra låg på ca 16,1 procent.

Invandrare omfattas i princip av arbetslagstiftningen, men många arbetar "svart" för låga löner och utan socialförsäkring. Ansträngningar har på senare tid gjorts för att få olagliga invandrare att registrera sig och med så kallat "grönt kort" slussas in i ett rättvisare lönesystem med tillhörande skyldigheter och rättigheter (se avsnitt 18).

I ett fall inför Högsta domstolen beslutades i oktober 2003 att olagliga invandrare skall omfattas av skadeståndslagstiftningen och kunna tilldömas skadestånd oberoende av status. Grekiska domstolar skall tilldöma olagliga invandrare kompensation baserad på de lagenliga löner som skulle ha utbetalats till en grek eller en invandrare med arbetstillstånd. Beslutet välkomnades av grupper för mänskliga rättigheter. Högsta Domstolens utslag följer en prejudicerande dom från 2002 då en utlänning tilldömdes lagenliga löner och semestertillägg från en arbetsgivare efter åtta års arbete utan ett arbetskontrakt.

Tvångsarbete är enligt författningen förbjudet. Handel med kvinnor, främst från de forna öststaterna förekommer, och leder ofta till tvångsprostitution i Grekland (se avsnitt 14).

Grekland har ratificerat ILO:s åtta centrala konventioner om mänskliga rättigheter på området.

Parlamentet har under året antagit en lag om likabehandling på arbetsmarknaden och inom sociala försäkringssystem oberoende av ras, kön, religion, nationalitet eller funktionshinder.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Alla delar av befolkningen har lika tillgång till grundläggande hälsovård. Enligt 2003 års budget var hälsosektorns andel av statens totala budget 8 procent. En studie (gjord av National School of Public Health – ESDY - i samarbete med WHO) visar dock att ungefär 16 procent av befolkningen har svarat att de inte har tillgång till hälsoförsäkring. Detta beror dels på formaliteter, och även på att vissa medborgare inte är försäkrade på grund av långtidsarbetslöshet, eller på grund av att de ännu inte har inträtt i arbetsmarknaden eller att de är invandrare. Antalet invandrare som står utanför socialförsäkringssystemet är fortfarande stort.

Flyktingars och minoriteters rätt till hälsovård har varit föremål för viss kritik från organisationer för mänskliga rättigheter. Trots flera lagar/lagförslag som fastställer flyktingars rätt till hälsovård anses den bristfällig. Flyktingar blir ofta beroende av bistånd från enskilda organisationer för såväl sjukvård som terapi och rådgivning. Romernas hälsotillstånd rapporteras skilja sig markant från den övriga befolkningens.

12. Rätten till utbildning

I Grekland råder obligatorisk 9-årig skolgång från 6 års ålder. Kvinnor och män har lika tillgång till utbildningsväsendet. Statliga skolor och universitet är kostnadsfria. Läroplanen för statliga och privata skolor är densamma. En stor del av skoleleverna kompletterar emellertid sina studier vid privata lärosäten. Antagningskraven till universiteten är mycket hårda och platserna begränsade. Detta resulterar i att många grekiska ungdomar studerar vid utländska universitet.

Enligt Lausannefördraget från 1923 har den muslimska minoriteten i Thrakien rätt till undervisning på dess språk, främst turkiska, och i gengäld ges den grekiska minoriteten i Istanbul undervisning på grekiska. De turkiska och grekiska regeringarna beslöt år 2000 att 19 nya turkspråkiga skolböcker skulle komma till användning. Cirka 8 000 muslimska barn uppges gå i turkspråkig skola. Av de ungefär 2 200 muslimska studenterna på gymnasienivå, går 600 i turkspråkiga och 1 600 i grekspråkiga skolor. (Myndigheterna benämner dessa skolor som minoritetsskolor respektive allmänna/normala skolor).

Utbildningsministeriet planerar att eventuellt införa undervisning på turkiska som andra språk i övriga skolor i Thrakien där man i dagsläget inte har någon undervisning på minoritetsspråk. Universitet och tekniska högskolor har ålagts att reservera ett visst antal platser per år för muslimska studenter, men hittills har inte dessa platser till fullo utnyttjats.

Barn till asylsökande har samma rätt till undervisning som grekiska barn. Även barn till föräldrar som uppehåller sig olagligt i landet skall enligt regeringen snart få rätt till utbildning.

Utbildningssektorns andel av statens budget var cirka 8,4 procent för 2002. Den nya regeringen har satt som mål att höja nivån på utbildningssektorns andel av BNP från dagens 3,5 procent till 5 procent inom mandatperioden.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

I en jämförelse med andra EU-länder är skillnaden mellan fattiga och rika stor i Grekland. Enligt statistik från Eurostat har Grekland den näst högsta fattigdomsnivån i EU-15. 20 procent av befolkningen lever på en inkomst som är mindre än 60 procent av landets medianinkomst. BNP per capita är den näst lägsta inom EU-15. 2002 utgjorde sociala utgifter 26,6 procent av BNP, det vill säga 1,1 procent under EU 15-genomsnittet, enligt Eurostat.

Det exakta antalet hemlösa är okänt, men uppskattningar pekar på ca 2 500 hemlösa personer i Athenområdet.

Den förra PASOK-regeringens förslag till ett reformerat socialförsäkrings-system antogs 2002. Förslaget gick ut på att nå bättre uthållighet i pensionssystemet och ett ökat stöd för särskilt utsatta grupper. Detta gäller främst minoriteter, invandrare, låginkomsttagare, långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och ensamstående föräldrar. ND-regeringen har inbjudit till bred dialog om fördjupade pensionsreformer, men avser inte inleda sådana före parlamentsvalen 2008.

Grekiska pensionärer är en ekonomiskt utsatt grupp. Enligt nationell statistik faller i genomsnitt en fjärdedel av landets pensionärer under fattigdomsgränsen. På de Joniska öarna är andelen 44 procent och i Epirus upp till 50 procent.

14. Kvinnans ställning

Principen om lika rättigheter för kvinnor och män har varit inskriven i den grekiska konstitutionen sedan 1975. All könsdiskriminering är förbjuden. Grekland ratificerade konventionen om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor 1983. Patriarkaliskt tänkande utgör dock ett tydligt inslag i normbildningen. Våld mot kvinnor är ett problem. Våld i hemmet faller under allmän strafflag. Lagstiftning förbjuder inte specifikt våld inom hemmet och våldtäkt inom äktenskapet definieras ej som brott. FN:s MR-kommitté har flaggat för att kvinnor i den muslimska minoriteten möter svårigheter till en följd av att grekisk lag inte är applicerbar på den muslimska minoriteten vad gäller äktenskap och arv.

Grekland befinner sig i en demografisk moderniseringsfas där kvinnor föder färre barn och sällan ingår äktenskap före 25 års ålder. Kvinnor och män har lika rättigheter till utbildning och arbetsmarknaden. Kvinnor är emellertid underrepresenterade inom både politiken och inom de privata och offentliga sektorerna, bl.a. inom polisen. (Se avsnitt 9 för andelen kvinnor i regeringen och parlamentet). Även på regional och lokal nivå är kvinnor kraftigt underrepresenterade. Av prefekterna är 3,7 procent kvinnor och i prefektfullmäktige utgör kvinnorna 10,8 procent. Bland borgmästare och kommunordföranden är endast 1,5 procent kvinnor. Av medlemmarna i landets kommunfullmäktige utgör kvinnorna 7,1 procent. Av Greklands 24 Europaparlamentsledamöter är sex kvinnor (25 procent).

En lag från 2000 kräver att minst en tredjedel av varje kön skall finnas representerade i beslutsfattande organ inom statsapparaten. Övervakningen av lagens implementering har dock varit bristfällig. Från och med 2002 har alla offentliga myndigheter ålagts att rapportera om lagens implementering. Ett jämställdhetssekretariat, som lyder under inrikesministeriet, introducerade 2001 en sexårig jämställdhetsplan som fokuserar på fyra områden: den ekonomiska sfären, politik och samhälle, sociala rättigheter samt stereotyper.

Ett utslag i oktober 2003 i Greklands högsta administrativa domstol slog fast att existerande lagar som fastställer kvoter för rekrytering av kvinnor till befattningar i den offentliga sektorn är författningsvidriga. Utslaget följer på ett klagomål från en kvinna vars ansökan om att gå med i polisen som gränsvakt blev avslagen på grund av ett kvoteringsstak på 10 procent avseende rekrytering av kvinnor till polisen.

Våld mot kvinnor anses vara ett problem, även om få övergrepp polisanmäls. Polisanmälningar för sexuella trakasserier är näst intill obefintliga. Kvinnor uppmuntras sällan att göra polisanmälan då det anses vara socialt stigmatiserande. Försök till försoning föredras. Jämställdhetssekretariatet har en rådgivningscentral för kvinnor som utsatts för våld.

Prostitution är laglig men kräver registrering hos den lokala polisen samt läkarkontroller varannan vecka. Antalet prostituerade uppskattas till ca 20 000, av vilka knappt 1 000 anses vara av grekiskt ursprung. Ett antal "skyddade hus" finns för att skydda och hjälpa kvinnor som har lyckats ta sig ur påtvingad prostitution.

Människohandeln har ökat under senare år. Grekland betraktas både som mottagar- och transitland, främst vad gäller olaglig kvinno- och barntrafik från de forna öststaterna. Grekland har fått kritik bland annat av FN, ett antal europeiska institutioner och lokala MR-grupper för att inte göra tillräckligt för

att skydda offer för människohandeln. Amerikanska State Departments rapport om människohandel 2005 anser att den grekiska regeringen, trots insatser, ännu inte gjort tillräckligt för att bekämpa människohandeln i landet, särskilt vad gäller skydd och stöd till offer.

Av väsentlig vikt är emellertid den lag som i oktober 2002 antogs om bekämpning av människohandel, brott mot den sexuella friheten, barnpornografi, exploatering av sex samt skydd och hjälp åt offer till nämnda brott. Lagen ger domstolar möjlighet att döma till avsevärt högre straff för alla former av människohandel. Lagen inriktar sig främst på skyddet av minderåriga, kvinnor och invandrare. Därmed skapades i Grekland ett rättsligt ramverk för att kunna ge adekvat skydd och hjälp till offer för ovannämnda brott.

En speciell tillämpningsförfordning kopplad till ovannämnda lag beslutades i augusti 2003. Förfordningen definierar brottsoffer som personer, grekiska medborgare eller utlänningar, som direkt har blivit lidande efter angrepp mot deras liv, fysiska integritet, personlig eller sexuell frihet, eller om allvarlig fara för detta har uppstått.

Enligt förfordningen skall skydd ges så länge som det föreligger livshot, risk för fysisk skada och hot mot personlig eller sexuell frihet medan tillhandahållandet av hjälp skall fortsätta så länge som myndigheterna anser det vara nödvändigt. Vidare skall säkerheten för offren samt de platser där de vistas skyddas med lämpliga medel. Hälsovårdsministeriet har slagit fast vilka myndigheter som skall tillhandahålla skydd och hjälp, oavsett om åtalsprocess inletts eller ej. Barn skall ha tillgång till skolor med speciella mottagningsklasser med tvärkulturella utbildningsprogram. Offer som är under 23 år är berättigade att delta i träningsprogram från Arbetsmarknadsverket. Offer som inte är knutna till någon sjukförsäkring skall ändå erhålla omedelbar och gratis sjukvård. Dessutom skall myndigheterna se till att offren får nödvändig rättslig hjälp samt att tolkning tillhandahålls. Polisen skall, parallellt med övriga myndigheter, ge nödvändigt bistånd.

I ett antal uppmärksammade fall har denna förfordning nu lett till ingripanden till skydd för offer för människosmuggling. År 2004 bröt polisen bland annat upp den största organiserade gruppen hittills som smugglat östeuropeiska kvinnor till Grekland som sexslavar. Flera tillslag har gjorts av ett speciellt "anti-trafficking team" vid Attika-polisen. De kriminella grupperna har oftast rekryterat kvinnorna i Östeuropa med löften om legala arbeten.

I augusti 2004 lade regeringen fram en ny aktionsplan för att bekämpa människohandel. Denna plan föreslår åtgärder för att lokalisera, stödja och tillhandahålla skydd och rehabilitering för offer för människohandel genom ett

koordinerat samarbete, antingen genom en statlig myndighet – "National Centre of Emergency Social Assistance" – eller genom frivilligorganisationer.

En ny "hotline" dit offer för sexhandeln kan ringa installerades under 2004. Detta landsomfattande gratisnummer sätter offren i kontakt med polis och socialarbetare. Ytterligare en hotline för kvinnliga offer för människohandel finns i Grekland. Detta initiativ stöds av grekiska utrikesministeriet.

I oktober 2005 öppnades ett skyddshus för kvinnor och barn i Athen. Centret har finansierats av utrikesministeriets biståndsbyrå och kommer att drivas av en frivilligorganisation under den ortodoxa kyrkan. Centret erbjuder psykologiskt stöd och juridisk rådgivning till offer för människohandel. Centret har kapacitet upp till 50 personer.

Tilläggs kan att ett nytt regionalt nätverk (Ariadne) av frivilligorganisationer från främst Balkan-regionen bildades i juni 2005 i syfte att stärka samarbetet mellan ursprungs- och destinationsländer för att hjälpa offer, särskilt avseende återintegrering i ursprungslandet efter frivillig återföring. Initiativet till nätverket togs av grekiska Human Rights Defence Centre i samarbete med utrikesministeriet.

15. Barnets rättigheter

FN:s barnkonvention ingår sedan 1992 som en del av den nationella lagstiftningen. Grekisk lag står dock fortfarande i konflikt med artikel 16 i barnkonventionen vad gäller genomförande av beslut om återförande av kidnappade barn i vårdnadstvister. I november 2001 ratificerade Grekland ILO-konventionen 182 angående barnarbete.

En "Avdelning för barnens rättigheter" etablerades i juli 2003 inom ramen för den grekiske ombudsmannens kontor. En av de fem vice ombudsmännen förestår avdelningen. Denna avdelning har hittills funnit att de största bristerna vad gäller barnens rättigheter förekommer inom utbildningsväsendet.

I Grekland är minimiåldern för industriarbete 15 år och för vissa arbetsuppgifter ännu högre. För arbete inom familjeföretag, teater eller biografer är minimiåldern 12 år. Tiggande barn och gatuförsäljare är vanligt förekommande. Majoriteten av de tiggande barnen är antingen romer eller albaner. Barnprostitution anses vara ett växande problem. Den nya lagstiftningen från oktober 2002 ger ett ökat skydd för barn som utnyttjas sexuellt. Lagstiftningen avser skärpt straff för bland annat pornografi på internet, smuggling av mänskliga organ samt sexuellt utnyttjande av minderåriga.

Enligt en UNICEF-studie om våld mot barn i 27 OECD-länder, vilken presenterades i september 2003, hör Grekland till de länder som har den lägsta andelen av vuxenvåld mot barn under 15 år.

Under 2004 genomförde organisationen "Hamogelo tou Paidiou" Greklands första allmänna annonskampanj för att finna försvunna barn. Årligen anmäls i genomsnitt 300 barn som saknade, varav i genomsnitt 60 aldrig återfinns. För att hjälpa polisens insatser, har organisationen satt upp affischer med foton och information om saknade barn på allmänna platser.

En ny hjälptelefonlinje inrättades under 2005 vilken barn och ungdomar kan använda för att erhålla stöd och rådgivning i olika frågor. Även föräldrar och lärare kan använda linjen.

Allmän värnplikt gäller för alla män mellan 19-50 år. Barnsoldater förekommer inte. Grekland har kritiserats, bland annat av Amnesty International, för att lagen om värnpliktstjänstgöring inte möter internationella kriterier. Alternativ samhällstjänst fortsätter att vara av diskriminerande art, bland annat såtillvida att längden av samhällstjänst är dubbelt så lång som ordinarie militärtjänst. Ett antal Jehovas Vittnen har nekats status som vapenvägrare, eller fått denna status tillbakadragen, och hotats med fängelsestraff.

16. Olika befolkningsgruppers situation (etniska, religiösa minoriteter, urbefolkningar med flera)

Generellt har en ökning av främlingsfientlighet skett parallellt med den dramatiska ökningen under det senaste årtiondet av antalet icke-greker som bor och arbetar i Grekland. Flera undersökningar visar att intoleransen mot främlingar är spridd i Grekland. Albaner är den största gruppen av icke-grekiska invånare (uppskattningsvis mellan 500 000 och 700 000) och den grupp som oftast blir utsatt för främlingsfientlighet. Albaner beskylls ofta rutinemässigt för uppgången i kriminalitet på senare år. Den absoluta huvuddelen av albaner är numera lagliga invånare och många albaner har lätt för att integrera sig i det grekiska samhället. Ibland uppstår dock en debatt om albanernas rätt till grekisk nationell identitet.

Grekland har ännu inte ratificerat Europarådets konvention om skydd för nationella minoriteter. Grekland har undertecknat OSSE:s Köpenhamnsdokument vilket ger var och en rätten att själv definiera sig som tillhörande en nationell eller annan minoritet. Grekland har inte undertecknat och ratificerat stadgan om regionala- eller minoritetsspråk.

Grekland erkänner officiellt endast den muslimska minoriteten, vars rättigheter regleras i Lausannefördraget från 1923. Den muslimska minoriteten uppskattas till 100 000 varav merparten bor i den norra provinsen Thrakien. Den

muslimska minoriteten kan indelas i olika etniciteter som turkar, pomaker och romer.

Grekiska muslimer av turkisk härkomst har, som grupp, under en rad år förvägrats att definiera sig själva som en etnisk turkisk minoritet. Grekland har föredragit att identifiera den drygt 100 000 starka minoriteten enligt religion och ej enligt etnicitet främst på grund av spänningar med Turkiet. Grekland har fått kritik av FN:s MR-kommitté för att man är ovillig att låta privata grupper eller föreningar att använda organisatoriska namn som inkluderar ordet "turkisk". Grekland gör gällande att det inte finns några andra etniska, religiösa eller språkliga minoriteter i Grekland förutom muslimerna i Thrakien.

Enligt officiella källor finns det totalt 287 moskéer i Grekland, bland annat i Thrakien, på Rhodos och Kos. Greklands parlament antog år 2000 en plan att upprätta den första moskén i Athen. Projektet har dock därefter mött hårt motstånd, främst artikulert av företrädare för den ortodoxa kyrkan och lokalbefolkningen där moskén skall uppföras. Moskébygget har således blivit rejält fördröjt. Regeringen sade i juli 2004 att nödvändiga rättsliga och byråkratiska procedurer nått en slutfas. Den politiska viljan fanns nu, sade regeringen, för att slutföra resterande procedurer inom en snar framtid för att kunna inleda byggandet av moskén. I slutet av år 2005 kan dock konstateras att moskébygget ännu inte påbörjats.

Greklands högsta administrativa domstol slog i ett domslut i april 2003 fast att de principer som följs vid utnämmandet av muslimska religiösa ledare i Thrakien är författningsenliga och i överensstämmande med internationella avtal. Greklands författning stipulerar att muftis, kvasi-religiösa och kvasi-administrativa ledare för den muslimska minoriteten, utnämns av staten istället för att väljas av muslimska troende i regionen. Det bör påpekas att dessa muftis också avlönas av den grekiska staten. Det påpekades även i domslutet att utnämningen av muftis inte är ett brott mot religiösa rättigheter då dessa personer har maktbefogenheter liknande de som en högre statstjänsteman eller domare har.

Romerna anses inte vara någon minoritet, utan ses som en socialt utsatt grupp. Enligt officiella beräkningar uppgår den romska befolkningen till 150 000, men enligt inofficiella källor rör det sig snarare om cirka 250 000. De har ofta låg levnadsstandard och hälsoproblemen är stora. En sjuårsplan upprättades under 2002 som syftar till att förbättra romernas situation. Totalt förutsågs staten satsa 308 miljoner euro (55 procent finansieras av EU) på bostäder, förbättrad tillgång till utbildning, arbete, hälsovård, sport och kultur för romerna. Romerna diskrimineras ofta vad gäller tillgång till arbeten och bostäder. FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC), välkomnade (i en rapport från maj 2004) de ökade satsningarna på romerna, men uttryckte samtidigt stark oro för

den fortsatta diskriminering som romer är utsatt för, inte minst vad gäller tillgång till bostäder, hälsovård och utbildning. FN-rapporten noterade även rapporter om övervåld från polisens sida gentemot romerna. Europarådets självständiga MR-övervakningsorgan, "European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)", pekade i en rapport 2004 på omfattande diskriminering mot romer och uppmanade till ökade satsningar på att förbättra romernas situation.

I nordvästra Grekland, särskilt i Florina-regionen, bor en grupp slav-makedoner, av vilka vissa önskar identifiera sig som en distinkt etnisk minoritetsgrupp. Denna grupp erkänns inte av myndigheterna. Slav-makedonernas användande av termen "makedonsk" är kontroversiell särskilt för grekiska invånare i provinsen Makedonien i norra Grekland. I takt med att relationerna mellan Grekland och FYROM (former Yugoslav Republic of Macedonia) stegvis normaliserats under senare år har även spänningarna mellan slav-makedonerna och grekerna minskat.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning

Homosexualitet är inte förbjudet enligt lag. Förföljelse eller diskriminering är inte vanligt förekommande. FN:s MR-kommitté har dock uttryckt oro över rapporter om diskriminering på basis av sexuell orientering. Greklands Nationella kommission för mänskliga rättigheter (NCHR) föreslog under året att lagstiftningen justeras så att homosexuella förhållanden juridiskt sett erkänns i någon form för att de berörda skall kunna erhålla sociala förmåner som för närvarande enbart heterosexuella par åtnjuter. Det är nu upp till justitiedepartementet att föra saken framåt.

18. Flyktingars rättigheter

Grekland har en svårövervakad kust- och landgräns (6 800 km respektive 2 800 km lång) och har under hela 1990-talet haft en omfattande olaglig invandring, främst från Balkan och Östeuropa. Sammanlagt anses över en miljon människor ha invandrat olagligt.

1997 initierades för första gången en registreringsprocess för uppehållstillstånd och utfärdandet av s.k. "grönt kort" för olagliga invandrare. Fram till april 1999 kunde invandrare anmäla sitt intresse för att få ett "grönt kort" och därmed erhålla legal status. Runt 370 000 invandrare anmälde sig, men endast ca 220 000 uppfyllde kraven. Många invandrare var ovilliga att anmäla sig p.g.a. rädsla för att bli upptäckta och betraktade som "olagliga".

I juni 2001 inleddes en andra registreringsprocess som syftade till att legalisera alla invandrare som kunde bevisa att de hade befunnit sig i landet före den 2 juni 2000. Cirka 400 000 invandrare anmälde sig under denna andra registreringsprocess. Den andra registrerings- och legaliseringsprocessen

förlängdes till den 30 juni 2004 vad gällde utfärdandet av uppehålls- och arbetstillstånd för de som registrerade sig 2001 men som inte klarade att möta en tidsgräns (30 juni 2003) för att ansöka om uppehålls- och arbetstillstånd. Den förlängda tidsramen gällde också för dem vars tillstånd löpte ut per 30 juni 2003 eller därefter till 24 maj 2004.

Grekiska myndigheter har kritiserats från ett otal håll för att nuvarande system rörande utfärdande och förlängning av uppehålls- och arbetstillstånd samt registrerings- och legaliseringsprocesserna varit alltför komplicerade för att vara effektiva. Premiärministern efterlyste en radikal omdaning av Greklands invandringspolitik i oktober 2004. Regeringen har därefter utarbetat en ny invandringslag. Den nya lagen antogs av parlamentet hösten 2005. Lagen går bland annat ut på att avskaffa den tidigare ordningen med separata uppehålls- och arbetstillstånd. Upphållstillstånd kommer framgent att gälla även som arbetstillstånd där så anges. EU-bestämmelserna om en femårig kvalifikationstid för att få ett femårigt uppehållstillstånd införlivas med grekisk rätt. Olagliga invandrare, de som transporterar dessa samt de som underlättar inresan och vistelsen riskerar hårda straff.

Den nya lagen innebär även starten på en tredje registrerings- och legaliseringsomgång för olagliga invandrare. Uppskattningsvis 350 000 olagliga invandrare som ännu inte påbörjat legaliseringsprocessen ges nu möjlighet att göra så. Invandrare som kommit till Grekland senast den 31 december 2004 men aldrig erhållit något uppehållstillstånd kan nu ansöka om ett sådant senast innan utgången av 2005. Lagens krav på att olagliga invandrare skall kunna styrka minst ett års vistelse i landet har medfört att relativt få hittills inlämnat ansökan om att bli legaliserade.

Olagliga invandrare som grips hålls oftast häktade fram till avvisning eller frisläppande. Levnadsförhållandena i häktena har kritiserats. Häktena anses överbefolkade och hålla undermålig sanitär standard. Organisationer för mänskliga rättigheter har även protesterat mot de långa häktningstiderna. Enligt en lag som antogs 2001 får häktningstiden för olagliga invandrare inte överskrida tre månader.

Olagliga invandrare omkommer varje år i samband med smugglings- eller flyktförsök till Grekland. I maj 2005 dödades två personer då de passerade genom ett minfält vid Evros vid den grekisk-turkiska gränsen. Enligt tillgänglig statistik har minst 73 personer omkommit sedan 1997 i dessa minfält. Grekland ratificerade Ottawa-konventionen om landminor 2002. I september 2003 kom Grekland och Turkiet överens om att klarera minfälten vid den gemensamma gränsen. Minklareringen har dock inte fullföljts ännu.

De senaste åren har andelen asylsökande som erhållit flyktingstatus i Grekland stadigt minskat. År 2001 uppgick andelen till 11,2 procent (den högsta någonsin), år 2002 0,3 procent och år 2003 enbart 0,06 procent (tre personer). Samtliga siffror från UNHCR. Siffran vände aningen uppåt 2004 då 0,9 procent, totalt 33 personer beviljades asyl. Grekland ligger långt under EU-genomsnittet på ca 21 procent och har fått kritik för sina extremt låga siffror av UNHCR.

Vad gäller flyktingmottagning finns fortfarande stora brister i det grekiska systemet. En UNHCR-studie visar att Greklands sju mottagningscenter har en total kapacitet på endast 1 000 platser. MR-grupper har uppmanat regeringen att öka resurserna för centren. Endast två center, i Lavrion och Anogeia, har stabil budgettilldelning. Lavrion-centret drivs av grekiska Röda Korset och kan ta emot 300 flyktingar. Inrikesministeriet meddelade i september 2004 att ett nytt mottagningscenter skulle inrättas vid den grekisk-turkiska gränsen i Evros-regionen.

Den grekiska sektionen av Amnesty International har riktat svidande kritik mot de grekiska myndigheternas sätt att bemöta asylsökande. Amnesty lyfter fram ett antal fall av MR-brott mot asylsökande. Asylsökande informeras inte om sina rättigheter och flertalet asylsökande får ofta höra att de inte har rätt att söka asyl. Vidare riktas kritik mot regeringen för det sätt varpå ansökningar om politisk asyl hanteras. Myndigheterna följer inte rätta riktlinjer och rutinmässigt beordras utlännningar som söker skydd att lämna landet. Amnesty uppmanar regeringen att säkerställa fullständigt skydd för genuina flyktingar. Flera andra organisationer riktar liknande kritik över Greklands behandling av asylsökare, såsom UNHCR, International Helsinki Federation for Human Rights och Minority Rights Group International.

UNHCR presenterade i september 2003 rekommendationer till den grekiska regeringen på hur existerande grekiska asylregler och praxis skall bringas i överensstämmelse med europeisk praxis. Förslagen inkluderar bl a en förbättring av existerande asyllagar (inklusive effektiva instruktioner till gränsvakter så att nödställda personer erhåller skydd), inarbetande av EU-direktiv i nationell lagstiftning, och en förbättring av både kapaciteten och kvaliteten på mottagningsfaciliteterna för flyktingar till Grekland.

Enskilda organisationer spelar en viktig roll i flyktingmottagningen. De driver inofficiella flyktingmottagningar med visst ekonomiskt stöd från staten och/eller EU. Enskilda organisationer tillhandahåller bland annat information på flyktingarnas språk, juridisk rådgivning, tolkning vid intervjuer, läkarvård och barnomsorg. Ett fyraårigt program som syftar till att förbättra förhållandena för flyktingars mottagande och integration ingår i inrikesministeriets planer. UNHCR har särskilt påtalat att regeringen bör

prioritera hur den bättre skall underlätta den sociala integreringen av asylsökande i Grekland, speciellt som över hälften av dessa kommer från Irak och Afghanistan för vilka repatriering inte är ett reellt alternativ. Regeringen antog 2003 ett första program för social integration av invandrare.

Tilläggs kan att Grekland har bland Europas striktaste regler för invandrare att bli medborgare genom naturalisering. Processen är lång och dyr. En invandrare måste bevisa minst 10 års laglig bosättning i landet under en 12-årsperiod innan en ansökan kan göras. Vid ansökningstillfället måste en avgift på 1500 euro erläggas. Det tar åratal att handlägga en ansökan. De flesta ansökningar avslås initialt. Avslag behöver inte motiveras. Om en första ansökan avslås kan en invandrare göra ett nytt försök efter ytterligare ett års väntan. Denna gång måste en avgift på 750 euro erläggas. Inga avgifter betalas tillbaka. Den grekiske ombudsmannen har återkommande kritiserat förfarandet.

19. Funktionshindrades situation

Anpassningen av gaturum och offentliga byggnader för funktionshindrade är i allmänhet dålig, men situationen har de senaste åren förbättrats. Halvåret innan OS och Paralympics 2004 gjordes i Athen en satsning på att handikappanpassa uppfarter, trottoarkanter, byggnader och fordon. Akropolis är nu tillgängligt även för rullstolsbundna genom att en specialhiss installerades i tid till OS. Gamla bussar byts kontinuerligt ut mot nya handikappanpassade i Athen. Vissa av trafikljusen vid övergångsställen har anpassats ljudmässigt för att assistera blinda. Athens nya tunnelbanelinjer är helt anpassade för funktionshindrade. Renovering av de äldre stationerna har påbörjats. Den första helt handikappanpassade stranden utanför Athen invigdes i september 2004. Grekiska handikapporganisationer är dock mycket kritiska och menar att inte mycket har gjorts för att förbättra funktionshindrades situation. Huvudstaden är fortsatt en daglig hinderbana av smala gator, olagligt parkerade bilar och motorcyklar. Okunnighet och brist på hänsynstagande bland allmänheten förmörkar situationen.

Lagstiftningen om anställning av funktionshindrade i offentlig och privat sektor med fler än 50 anställda slår fast att funktionshindrade skall utgöra 3 procent av anställda i privata företag. I offentlig förvaltning är 5 procent av administrativa befattningar och 80 procent av växeltelefonistbefattningar reserverade för funktionshindrade. Lagen efterlevs dock dåligt. Ett fyraårigt program med bidrag till arbetsgivare som anställer funktionshindrade påbörjades 2002.

I november 2004 meddelade regeringen att man ämnar introducera ett elektroniskt kort för funktionshindrade inom 18 månader på vilket skall fastslås de förmåner de är berättigade till. Detta kort skall bland annat kunna användas för pensionsutbetalningar i bankomater och ge innehavaren diverse förmåner.

Kortet är en del i ett nytt system för att bedöma graden av funktionshinder. Målet med det nya systemet är att säkerställa att de som har ett permanent funktionshinder skall få sin status officiellt bekräftad. Hälsoministern sade i september 2005 att regeringen ämnar införa det nya systemet under 2006 för att registrera funktionshindrade. Systemet skall säkerställa att endast de som verkligen kvalificerar sig för statlig hjälp skall erhålla sådan. Hälsoministern sade att närmare 100 000 greker för närvarande åtnjuter statlig hjälp utan att vara berättigade till den.

20. Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter

Organisationer för mänskliga rättigheter verkar fritt och för dialog med regeringen. Bland de mer välkända organisationerna för mänskliga rättigheter som är verksamma i Grekland kan nämnas Greek Helsinki Monitor, Minority Rights Group-Greece, Amnesty International, Marangopoulos Foundation for Human Rights, Greek Council for Refugees, Greek League for Human Rights och Human Rights Defence Centre. Ombudsmannafunktionen är även central i MR-hänseenden, liksom National Commission for Human Rights (NCHR). Den sistnämnda har sedan dess skapande 2000 en konsultativ status vis-à-vis grekiska staten då den bland annat förser staten med riktlinjer i frågor om mänskliga rättigheter.

21. Fältverksamhet eller rådgivning på området mänskliga rättigheter

Internationella organisationer som t ex UNHCR och IOM utför en rad olika insatser. I samarbete med lokala myndigheter organiseras t ex opinionsbildande kampanjer, insamlingar för fältverksamhet, undersökningar och projekt.